Олександр БЄЛЯЄВ

# СЛІПИЙ ПОЛІТ

Закон причинності — це надзвичайно складний механізм із зубчатих коліс і шестерень. Хто б міг подумати хоча б про такий зв'язок явищ: у Свердловську молодий вчений Меценко запропонував другові льотчику Шахову оглянути свою лабораторію. Шахов оглянув її, похвалив роботу товариша і пішов. Тільки й усього. А через цей візит старший радист на острові Гонолулу трохи не збожеволів. Редактор "Нью-Йорк трібюн" розбудив по телефону серед ночі співробітника — завідуючого відділом "Новини науки і техніки", примусив його писати статтю, яку потім ще й не прийняв. Радянські громадяни Барташевич і Зубов усю добу страшенно хвилювались, а з самим льотчиком Шаховим сталося таке, що запам'ятається йому на все життя.

## 1. ЛОВЕЦЬ СИГНАЛІВ

Джон Кемпбелл був старшим радистом морської радіостанції США на острові Гонолулу. Молоді помічники називали Кемпбелла "володарем ефіру". Він знав позивні всіх далекосяжних радіостанцій світу. Віртуозно відстроювався і настроювався. Мав ефірні знайомства в усіх кінцях світу. Для нього не було відстаней і місцевого часу. Він жив на всіх широтах і довготах. За хвилину Кемпбелл встигав передати своїм друзям і "доброго ранку", і "доброго дня", і "доброго вечора" і "на добраніч", причому ніколи не плутав, де в цей час на земній кулі день, де ніч, де ранок.

Отаким був Кемпбелл до другого листопада — дати п'ятдесятого року з дня його народження. І ось що трапилося з ним цього дня.

Вранці морська метеорологічна обсерваторія США повідомила, що в Тихому океані лютує надзвичайної сили тайфун, який пересікає три морські шляхи між Азією і Америкою. Треба бути напоготові.

О другій годині дня Кемпбелл уже піймав перший характерний виск SOS і швидко визначив місце корабельної аварії. О третій годині новий сигнал про небезпеку. Кемпбелл встиг повідомити в Осаку раніше, ніж там могли довідатися, про аварію пароплава біля японських берегів. Але з третім SOS сталося щось незрозуміле.

Була восьма година вечора. Небо безхмарне. Лише незвично дужий шум прибою нагадував про те, що десь в океані лютує шторм.

SOS знову завищало в приймачеві. Благання про допомогу доносилося з району острова Карагінського поблизу мису Лопатки (південного краю Камчатки). І Кемпбелл радирував про це карагінській радіостанції.

Звідти відповіли: "У нас штиль. Гідроплани летять на розвідку".

За годину карагінська рація повідомила, що корабля, який потерпів аварію, не знайдено. Що вони там поду мали про Кемпбелла — радиста з Гонолулу?.. Скандал!

О десятій вечора Кемпбелл почув той же сигнал, але вже з району Берінгового моря, з 180° східної довготи.

Сам "Летючий голландець" не міг мчати з такою неймовірною швидкістю! Понад півтори тисячі кілометрів за годину, якщо рахувати за місцевим часом.

Кемпбелл перевірив розрахунки. Все було правильно. І вперше в житті він не повідомив "усім" про цей сигнал небезпеки.

О дванадцятій годині ночі прозвучав той же сигнал, але вже на півтора градуса жалі на схід. Незважаючи на задушливу спеку тропічної ночі, Кемпбелла пройняв холодний піт.

Що це, містифікація? Радисти змовилися пожартувати з нього? Але ж сигналами небезпеки не жартують. Чи, може, в нього з головою не все гаразд.

Кемпбелл просидів без зміни всю ніч. Та сигналів тривоги більше не було чути. Вранці Кемпбелл подав начальникові рапорт, в якому просив надати йому відпустку по хворобі.

Так до кінця днів своїх Кемпбелл і не розгадав загадки: хто ж посилав отоді сигнали небезпеки, летячи з заходу на схід швидше від урагану.

## 2. ТАЄМНИЧИЙ БОЛІД

"О. Кадьяк. 3.XI. Четверта година нуль хвилин місцевим часом островом Кадьяк пролетів сліпучо яскравий болід у напрямі заходу схід. Політ супроводжувався гарматним гулом крпк Телеграфні гроші кінчаються Чекаю авансу крпк Дельтон".

Вічне перо в руці нічного редактора "Нью-Йорк трібюн" швидко застрибало на папері. Золотий дзьобик ручки, мов дятел на стовбурі дерева, довбав телеграфні рядки, лишаючи темно-сині сліди. За півхвилини телеграму було оброблено.

"О. Кадьяк. 3/XI. О другій годині ранку над островом Кадьяк пролетів величезний болід, такий сліпучо яскравий, що всі околиці було освітлено, наче прожектором. Політ боліда супроводжувався оглушливим гулом, схожим на канонаду. Гул було чути в порту Руперта і Едмонтоні".

Редактор подумав секунду, написав заголовок: "Небесний гість", закреслив, написав новий: "Незвичайний болід", збоку приписав: "Петит, шоста шпальта". Лівою рукою кинув телеграму друкарці і взявся за нову — про морське озброєння Японії.

Редактор розправлявся з телеграмами, як з ворогами, що напосідали. Він бив їх вістрям пера і кидав друкарці, а купа не зменшувалася. Нові телеграми падали на стіл.

Через три години редактор читав:

"Сітка. 3.XI. Четвертій годині ранку Сіткою пролетів великий сліпучо яскравий..."

— Ще один болід! — здивувався редактор. — Що це вони так розлiталися сьогодні! — І згадав: у вчорашньому номері газети була замітка про те, що в середині листопада слід чекати великого метеорного потоку Леонідів, які з'являються через кожні тридцять три роки. Цього року вони запізнилися — мали необережність пролетіти занадто близько біля якоїсь великої планети, здається, Юпітера, — втратили на ньому частішу свого рою і трохи змінили свою орбіту. Це цікаво!

Редактор зірвав телефонну трубку, розбудив завідуючого відділом "Новини науки і техніки" і замовив йому на сьому годину ранку нову статтю про леоніди. На телеграмі написав заголовок: "Перші ластівки зоряної зграї" і зробив помітку: "Об'єднати телеграми про боліди. Дати у відділі "Н. Н. і Т" перед статтею".

Редактор безперервно курив. Повіки злипалися після безсонної ночі. Годинник пробив сьому. До кабінету швидко зайшов завідуючий відділом "Новини науки і техніки", неголений, невиспаний, злий і кинув на стіл статтю про леоніди.

Поряд із статтею впала нова телеграма. Редактор прочитав її, подумав. У ній повідомлялося про болід, який пролетів о сьомій годині ранку над озером Атабаска.

— Можете забрати свою статтю про леоніди. Вона не піде! — сказав він завідуючому відділом "Н. Н. і Т".

— Як не піде? Чому не піде? Якого ж дідька ви розбудили мене і примусили працювати всю ніч?

— Статтю буде оплачено! — сухо відповів нічний редактор і, звернувшись до секретаря, гукнув: — Підберіть і дайте мені телеграми про боліди!

— Ось, будь ласка, міркуйте самі, — сказав нічний редактор, подаючи телеграми. — Прочитайте ці дві — із Кадьяка і Сітки, а ось і третя, яку щойно одержали із Ньюфаундленда. Порівняйте час, зверніть увагу на напрямок польоту — з заходу на схід. Чи може бути такий збіг? Це три боліди чи один? А якщо один, то чи може взагалі болід — вам це краще знати — пересікти пів-Америки на одній і тій же висоті в межах земної атмосфери, не згорівши і не упавши на землю?

— Що ж ви гадаєте? — обережно спитав завідуючий відділом "Новини науки і техніки".

— Я вважаю, що це "болід"... земного походження. Можливо, ракета, реактивний стратоплан, торпеда чи казна-що таке...

— Але швидкість! Майже космічна. Швидкість обертання Землі... Припустімо, теоретично для стратопланів, не кажучи про зорельоти, такі швидкості можливі...

— Не "припустімо", а так воно і є. Хіба не ви самі давали статтю про таємне озброєння Німеччини, про реактивні снаряди, про повітряні

торпеди, якими керують по радіо? Треба зараз же написати нову статтю на цю тему. Сідайте! Ми ще встигнемо до денного випуску.

Редактор підібрав усі телеграми про боліди і зробив позу помітку: "I-а сторінка, корпус. Після статті "Таємничий болід".

## 3. СТРАТОПЛАН ЗНИК

Бригада молодих винахідників експериментальної майстерні готувала для країни великий сюрприз: сконструювала і побудувала перший радянський і перший у світі стратоплан. Директор заводу Барташевич, інженер-конструктор Зубов і досвідчений льотчик Шахов милувалися своїм дітищем.

Крилата риба ідеально обтічної форми мала гвинтомоторну і реактивну тягу. "З-1" міг літати в тропосфері, як літак, а в стратосфері — за принципом ракети. "Міг літати", але ще не літав. Перший пробний політ мав зробити Шахов. Вирішили, що полетить він один. При добре механізованому управлінні це було цілком можливо, тим більше, що політ Свердловськ — Хабаровськ, за розрахунками конструкторів, повинен тривати максимум п'ять годин. Нечувана швидкість!

Кабіна "З-1", що герметично закривалася, опалювалась і освітлювалась електрикою, була забезпечена киснем і пальним на добу — максимальна місткість баків і балонів. Та більше і не треба було, бо за добу стратоплан міг облетіти навколо земної кулі.

У стратоплані було встановлено апарати для визначення швидкості, висоти, напрямку польоту за "сліпим методом". Усе до дрібниць було розраховано, випробувано, вивірено в лабораторіях. Будь-яка несподіванка виключалась.

Старт відбувся другого листопада о шостій годині ранку без всякої урочистості. Не було ні газетних репортерів, ні блиску юпітерів, ні

метушливих кінооператорів, ні оркестру, ні промов. Усе нагадувало буденний обліт нового апарата. Була присутня лише бригада, яка створила "З-1".

Льотчик Шахов у шкіряному костюмі і шоломі, високий, кремезний підійшов до кабіни. На виголеному обличчі спокійна усмішка. Міцно потиснув руки товаришам, швидко піднявся по східцях і наглухо причинив двері. За хвилину заревли мотори, завертілись і перетворилися в тріпотливі, прозорі кола п'ять пропелерів. "З-1" легко відірвався од площадки аеродрому і почав круто набирати висоту. Рокіт моторів стихав у зоряних просторах неба.

— Долетить! — упевнено сказав Зубов, коли стратоплан зник.

— Долетить! — наче луна обізвався Барташевич.

А за десять хвилин вони вже розмовляли з Шаховим по радіо, наче й не розлучалися з ним.

— Алло, Шахов! Летиш?

— Лечу! Все гаразд. Апарати працюють бездоганно.

— Давай, Шахов, роби шах королю, — жартував Барташевич.

Політ тривав. Шахов час від часу повідомляв:

"Висота дванадцять кілометрів. Переходжу на дюзи".

"Висота двадцять п'ять. Швидкість тисяча кілометрів на годину".

"Пролетів Омськ. Красноярськ. Висота тридцять кілометрів".

"Пролетів над Вітімом". І раптом радіопередачі припинилися. Настали хвилини напруженого чекання. Зубов нервово викликав Шахова. Відповіді не було. Тривога зростала. Обличчя Зубова і Барташевича ніби постаріли за кілька хвилин. Конструктори уникали дивитися один одному в очі, щоб не прочитати на обличчі товариша своїх власних чорних думок.

Час минав. Зубов нетерпляче глянув на годинник. — Він уже повинен приземлитися в Хабаровську... Посиділи ще кілька хвилин в гнітючій мовчанці. Позаду почулося важке зітхання. То непомітно ввійшов старший майстер Бондаренко.

— Та викликайте ж Хабаровськ, — сказав він роздратовано, наче застудженим голосом. Його похмуре обличчя судорожно пересмикувалося.

Зубов хотів і боявся викликати Хабаровськ. Нарешті викликав.

"Не прилетів. Чекаємо з хвилини на хвилину", — почулася відповідь.

Старий майстер знову голосно зітхнув.

— Чекають!.. Не інакше як аварія. Треба повідомити на Алдан, щоб вислали на пошуки літаки.

Справді, більше нічого не лишалось.

Настав день — важкий день... Зубов і Барташевич перед цим уже не спали кілька днів, готуючи "З-1" до польоту. Тепер вони заточувалися від утоми, але про сон навіть не думали. Чекали вістей, якими б вони не були. Мучила невідомість. За кілька годин алданські товариші повідомили, що місце передбачуваного польоту обшукано скрізь в радіусі п'ятсот кілометрів, проте ніяких слідів не знайдено, і що багато

хто з жителів чув цього ранку глухий громовий гул, який прокотився з заходу на схід.

На запитання Зубова з Камчатки повідомили, що і в них ввечері, близько шостої години було чутно "гул і грім", які пронеслися теж з заходу на схід.

Зубов і Барташевич з подивом глянули один на одного.

— Це він. Виходить, Шахов не загинув! — сказав Зубов, полегшено зітхнувши.

— І полетів далі, — в задумі додав Барташевич. — Але чому? Що з ним трапилося?

— Можливо, зіпсувалися апарати. Не міг зупинити дюз.

— Неймовірно! — заперечив Барташевич. — Усе перевірено, випробувано. І потім, не могли ж відразу зіпсуватися і реактивні двигуни, і гвинтова група, і радіо. — Барташевич помовчав і сказав крізь зуби: — А може...

Зубов глянув на похмуре обличчя Барташевича, яке відразу стало злим, і зрозумів його думку, його підозру: "Зрада Батьківщини..."

— Не може цього бути! — гаряче вигукнув Зубов.

Барташевич грюкнув кулаком по столу.

— Ну, що ж тоді, що? Зубов тільки зітхнув.

Прибіг рудий радист. Очі в нього були червоні від утоми.

— Морська радіостанція на Гонолулу, — задихаючись, збуджено почав він, — приймала сигнали біди протягом трьох чи чотирьох годин з Берінгового моря.

— А чому ж ти не чув? — накинувся на радиста Барташевич.

— Я приймав Алдан, Хабаровськ, Сахалін.

— Це Шахов! — вигукнув Зубов. — Звичайно, в нього якась аварія. А ти казав! — додав Зубов, глянувши з докором на Барташевича.

— Я нічого не казав, — ніяково відповів той. — Я тільки подумав. А думки всякі — і непрошені в голову лізуть.

"Краще смерть з честю, ніж безчестя зради!" — подумав Зубов і сказав:

— Сигналів більше не було. Виходить, Шахов загинув у Берінговому морі біля берегів Північної Америки або ж на самому континенті.

Зубов і Барташевич схилили голови. Після гострих хвилювань настала реакція. Зубов ледве сидів на стільці. Барташевич, спершись руками на стіл, поклав русяву голову і сонно сказав:

— Треба послати радіограму на Аляску. В Америку. США.

Хтось поплескав його по плечу:

— Заснув, чи що? Читай! — Бондаренко поклав на стіл вечірній випуск "Уральського робітника".

Барташевич зітхнув, наче пробуджуючись од глибокого сну, підвів голову, протер очі, почав читати і враз схвильовано і голосно заговорив:

— Він живий! Він ще живий! Летить! Звичайно, це знову він, Шахов! — і подав Зубову газету, в якій було надруковано телеграму ТАРС із Нью-Йорка про "таємничий болід".

— Шах королю! Загадали ми їм загадку та й собі теж, — додав він замислено і тріпнув чуприною, наче витрушуючи непрохані думки, що лізли в голову. Чи не задумав, бува, Шахов самовільно облетіти земну кулю?

— Шахов досить дисциплінований, щоб зробити такий хлопчачий вибрик, — знову заперечив Зубов. — І потім, навіщо в такому разі йому було посилати сигнали біди?

— А чому він замовк?

Зубов і Барташевич знову переглянулися. Коли б вони обидва не були настільки втомленими і стурбованими, то розсміялися б — такими кумедно очманілими були їхні обличчя.

## 4. СЛІПИЙ ПОЛІТ

Шахов, злітаючи з аеродрому, не мав сумніву, як і його друзі, в щасливому завершенні польоту. Пропелери тягли чудово. "З-1" швидко набирав висоту. На стелі тропосфери і навіть субстратосфери мотори завдяки компресорам працювали бездоганно, перекриваючи запроектовану стелю. Тільки піднявшись у стратосферу, вони почали "задихатися" від нестачі кисню і працювати з перебоями. Але це явище було нормальне і заздалегідь передбачене. Шахов вимкнув мотори і пустив у хід дюзи. Він полетів швидше за звук і вже не чув громового гуркоту вибухів. Лише з кожним прискоренням, з кожним новим кидком уперед відчував, як спинка крісла штовхає його в спину, як при цьому стискаються груди, стає важче дихати і паморочиться в голові — реакція кровообігу.

Але міцний організм Шахова справлявся з цією нелегкою недугою. Загалом Шахов почував себе добре. Надшвидкісний політ сам по собі був невідчутний. У кабіні тихо, тепло, світло, повітря насичене киснем, який п'янить і веселить, мов вино. Ні найменшої качки. Можна подумати, що стоїш на місці. Тільки легеньке тремтіння і рух чорних стрілок на білих циферблатах вимірювальних приладів свідчили про величезну висоту і швидкість польоту. На карті чорний олівець у важелі відзначає курс. У цьому сліпому польоті Шахов почуває себе спокійніше, ніж у звичайних польотах. Весело наспівує. Дивиться крізь товсте скло вікна на аспідно-чорне небо з яскравими немерехтливими зорями і райдужним полотнищем Чумацького Шляху. Чорна лінія вже наближається до Кяхти. Шахов з властивим йому спокоєм повідомляє друзів і про це. Радіо під рукою. Можна розмовляти, не відриваючись од пульта керування.

Шахов зголоднів. Діставши плитку шоколаду, підніс її до рота.

І враз відчув такий нестерпний ріжучий біль в очах, що скрикнув і заплющив їх. "Що таке? Наче сухої гірчиці в очі насипали". Насилу розплющив повіки. В кабіні зовсім темно. Чому несподівано погасла лампочка? Шахов нишпорить рукою, знаходить вимикач, повертає — темно, повертає ще раз — темно. Дістає лампу рукою і обмацує. Гаряча. Лампа горить! Значить, він осліп! Сильний, ріжучий біль в очах не припиняється.

Шахов був льотчиком уже другий десяток років. І вперше відчув щось подібне до страху. Нервовий клубок застряв у горлі, холодок перебіг по спині, затремтіли руки.

Що тепер буде з ним? Припустімо, він зуміє повідомити по радіо, але що зможуть зробити його друзі? Другого стратоплана нема, жоден літак не піднімається на таку висоту і не літає з такою швидкістю. На льоту Шахова не зняти. Добре, що на такій висоті ніхто не літає, і тому неможливе зіткнення. Він живий, поки що летить, а летітиме — поки вистачить пального, тобто добу. Опуститись нижче він не може. Ніякі

апарати для сліпого польоту не допоможуть, коли сам льотчик сліпий. І під час посадки він неминуче розіб'ється разом з машиною.

Коли б можна було набрати швидкість кілометрів 8 за секунду, то "З-1" став би вічно носитися навколо Землі, як її супутник, переборовши земне тяжіння. Але така космічна швидкість для "З-1" недосяжна. Та це і не врятувало б Шахова. Через добу вийдуть запаси кисню, і Шахов задихнеться.

Радіо. Але де ж воно? Шахов навпомацки шукає і знаходить апарат, намагається подати сигнали біди. Загинає рукою провід, який від акумулятора живить лампи розжарювання. Розриває провід. Насилу знаходить, зв'язує, знову дає сигнал. Щось псується в апараті. Навпомацки намагається знайти місце пошкодження. Йому вдається ще раз оживити радіостанцію, але потім вона псується остаточно.

Уривається останній зв'язок із світом. Він — полонений стратосфери.

Котра година? Скільки часу минуло відтоді, як він летить наосліп? Шахов безсило відкидає голову на спинку крісла, опускає руки, замислюється. Нестерпно болять очі, наче їх випалили розпеченим залізом. Встає, знаходить воду, промиває очі — не легшає. Знову сідає в крісло: Тиша. Нерухомість. Сліпий політ назустріч смерті!

Спливає година за годиною. Шахов сидить мовчки, пригнічений. Де він летить зараз? Можливо, над Америкою, а може, над Атлантичним океаном, наближаючись до берегів Європи. День чи ніч?

Ні, це неможливо! Треба щось робити, шукати порятунку. Бажання жити робить своє. Шахов підводиться. В русі, в дії він хоче якось розрядити напруження нервів. Треба довідатись, чи працюють ще дюзи. Шахов пробирається в машинне відділення. Обмацує руками стінки дюз. Незважаючи на термоізоляцію, під час роботи дюз стінки бувають теплими. Але зараз вони холодні. Дюзи не працюють і вже встигли

охолонути. Можливо, "З-1" уже летить каменем з запаморочливої висоти. Бензин у баках ще має бути. Треба запустити мотори. Це він зможе зробити і наосліп.

Загули! Працюють без перебою! Очевидно, стратоплан уже в тропосфері. Рятує ідеальне автоматичне управління — машина сама вирівнюється. А що як вона перейде в штопор? Чи зуміє апарат самостійно вийти із штопора? Розрахунки говорять — так. А що буде насправді? Стратоплан злегка покачується. Що робити?

Лишається одне: "наосліп" викинутися на парашуті.

І Шахов гарячково починає готуватися до смертельного стрибка. Прив'язує парашут, відчиняє вікно. Відчуває, як крижаний вітер обпікає обличчя і руки...

5. "А ЗЕМЛЯ Ж КРУГЛА!"

Украй стомлений, Баргашевич не роздягаючись звалився на кушетку і враз заснув.

— Вставай! — будив його Зубов. — Шахов летить!

Барташевич підвівся і тупо подивився на Зубова.

— Кажу тобі, летить! Одержали від нього радіограму. Ходімо швидше на аеродром!

Радісно схвильовані, сіли вони в автомобіль і помчали до аеродрому, поглядаючи на схід, звідки мав з'явитися стратоплан.

На аеродромі вони півгодини, напружуючи зір і слух, вдивлялись і вслухались у небо. Несподівано гуркіт моторів почувся з заходу.

Незабаром з'явився і "3-1". Він швидко знизився і приземлився по-шаховськи — без жодного стрибка.

Зубов і Барташевич побігли до стратоплана. Двері відчинилися, по викидній драбинці швидко спустився Шахов і попрямував до них упевненою ходою, як завжди, спокійно всміхаючись. Міцно потис їм руки і коротко розповів про те, що трапилося з ним у польоті.

— Я вже зовсім приготувався до стрибка, як раптом прозрів. Еге ж, зір повернувся до мене так само несподівано, як і з'явилася сліпота. Я визначив своє місце перебування і узнав, що знаходжуся за сотню кілометрів на захід від Свердловська. Це мене дуже здивувало.

— Чому ж здивувало? Адже стратоплан летів без управління і міг збитися з курсу.

— В тому-то й справа, що він не збився з курсу. Апарати показували, що він весь час летів по прямій на схід.

— А земля ж кругла... І, вилетівши із Свердловська у східному напрямку, ти повернувся в Свердловськ уже з заходу! — вигукнув Зубов.

— Облетівши земну кулю, — уточнив Барташевич. — Стратоплан витримав екзамен, хоч і не виконав завдання — приземлитися в Хабаровську. Але що ж сталося з твоїми очима? Ми уже все перебрали, а про таку просту річ, як хвороба, і не подумали — занадто вже ти здоровий. А тепер ти вже добре бачиш?

— Чудово, як завжди. А що було з моїми очима — сам не можу зрозуміти. Можливо, це дія космічних променів. Адже, кінець кінцем, ніхто ще не літав на такій висоті...

— І з такою швидкістю, — додав Зубов. — Вплив такої швидкості також ще не вивчено.

— Факт той, що зір повернувся до мене, коли я опустився в тропосферу.

До стратоплана збігалися робітники — його будівники. Прийшов і старший майстер Бондаренко, прийшов і друг Шахова — молодий вчений Меценко. Шахову довелося ще раз розповісти історію своєї несподіваної сліпоти і одужання.

— Ти все-таки сходи до лікаря, — порадив Бондаренко.

— Ні до якого лікаря ходити не треба! — заперечив Меценко. — Каюсь, я винен! Моя необачність!

Всі здивовано глянули на нього.

— Пам'ятаєш, Шахов, — вів далі Меценко, — в день відльоту я запросив тебе до лабораторії, щоб показати свої роботи, похвалитися досягненнями?..

— Ну, і яке ж це має відношення?

— На жаль, дуже близьке! Я показав тобі фотоелементи і різні лампи. Серед них була одна з ультрафіолетовим промінням. Ти зацікавився моєю працею, і я години дві розповідав тобі про неї. Ми стояли недалеко від тієї лампи. Я захопився і не звернув уваги, а ти, слухаючи, певно, весь час дивився на світло лампи. Ну, і воно уразило твої очні нерви. Цей невидимий опік дуже підступний, бо проявляється лише через кілька годин. При таких опіках тимчасово втрачається зір і відновлюється теж через кілька годин. Так, це моя необачність!

Барташевич підніс до обличчя Меценка кулак і напівжартома-напівсерйозно вилаявся по-українськи.

— І які ж тепер висновки, товариші? — запитав він. — По-перше, льотчикам перед польотами не задивлятися на лампи ультрафіолетового світла, — і Барташевич загнув палець. — По-друге, ніколи не впадати в розпач і не втрачати надії на рятунок, яким би безнадійним не здавалося становище...

— По-третє, ніколи нікого не підозрювати без достатніх підстав, — вставив Зубов.

— Так були ж підстави, та ще й які, — заперечив Барташевич. — Словом, живемо, Шахов? — додав директор-заводу. Шах королю!..

© БЄЛЯЄВ О. Р. Небесний гість: Повість та оповідання. — К.: Молодь, 1963. — 256 с. — (Пригоди. Подорожі. Наукова фантастика).

© СЕНКЕВИЧ А. Я., переклад з російської, 1963.